

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri
Anno/Anul XIX. N. 222. Dicembre/Decembrie 1990

EUROPA SINEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Mensile. Spedizione abb. postale Gruppo III 70% - 00187 Roma, Foro Traiano 1/A, Tel.(06)679.77.85

Chestiunea maghiară

G. A. PORDEA

În marginea agresiunii de ordin național perpetrată de Unguri în România în primăvara 1990, se impun câteva comentarii relative la poziția minorității maghiare în cadrele statului român. Proiectate în viitor, aceste lămuriri privesc deopotrivă pe Unguri și pe Români.

Faptele recente se cer a fi, în prealabil, reamintite.

Cu ocazia comemorării declanșării revoluțiilor din 1848 în Transilvania, autoritățile de la Budapesta cer celor de la București - și obțin din partea acestora - permisiunea pentru Ambasadorul maghiar în România de a depune coroane de flori la monumentele revoluționarilor, respectiv român și ungar, Bălcescu și Petöfi. Concomitent, în ziua de 15 martie 1990, patru mii de cetățeni maghiari pătrund în massă din Ungaria pe teritoriul românesc, unde - mai întâi la Satu-Mare - arborează drapelul lor național și își manifestă în public sentimentele ungurești șovine și revizioniste. Inscricțiunile purtând denumirile românești oficiale ale localităților și instituțiilor publice, precum și cele ale firmelor comerciale, sunt înlocuite cu altele în limba maghiară. Mișcări colective de aceeași natură au apoi loc la Sovata și împrejurimi, și în mod principal și prelungit la Târgu-Mureș. Culorile maghiare fâlfâie pe edificiile publice ale orașelor și statuile lui Nicolae Bălcescu și Avram Iancu, deopotrivă unei cruci votive românești, sunt profanate. Stimulați de un conferențiar universitar maghiar (care este cetățean român), minoritarii unguri și Maghiarii din Ungaria proferează lozinci anti-românești, incendiază case aparținând populației române, alungă sătenii din căminurile lor și atacă pe Români, pe care îi supun la «interogatorii», îi maltratează și, pe unii, îi șiucid. Numeroși Secui sosesc în autobuze la Târgu-Mureș pentru a-și da concursul la seria de acte criminale deslănțuite în oraș.

Surprinși și fiind în număr mai redus, Români au ripostat, cu oarecare întârziere, la brigandajul comis, în timp ce formațiunile locale militare și de poliție urmau să se dovedească insuficient înarmate și lipsite de material de protecție. Maiorul român comandant al garnizoanei a fost doborât la pământ și înjunghiat. Ungurii și-au exprimat «indigna-

rea» față de reacțiunea patriotică și cetățenească a mulțimii românești, - reclamând drepturi pentru minoritatea maghiară (anume un regim de *apartheid* pentru instituțiile sale de învățământ și de cultură din România) și formulând amenințări la adresa organelor statului român. Bilanțul actelor de sediciune, care au durat aproape o săptămână: trei morți, 289 răniți, dintre care 103 spitalizați. Două treimi din victime au fost Români. Ungurii au prezentat provocările lor punctate de atrocități - provocări la care Românii au fost constrânși să reacționeze - ca fiind un pogrom românesc îndreptat contra minorității maghiare. În inexplicabila absență de reprezentanți ai presei și televiziunii române, ziariști străini -incitați de Unguri - au comentat cele petrecute în mod părtinitor, în defavoarea României, difuzând apoi știrile astfel deformate în țările occidentale.

Guvernul român luând măsuri pentru restabilirea ordinii publice, președintele Consiliului ungar a îndemnat atunci prin presă pe Maghiarii din România să-și intensifice acțiunea și să se organizeze pe baza ideii unei Transilvanii făcând parte din «teritoriul ancestral maghiar». Din capitala Ungariei s-a trimis în Ardeal un important material de propagandă conceput în același sens. La instigația autorităților din Budapesta, violențele extremiste au continuat, provocând noi confruntări. În sfârșit, într-o Declarațiune făcând apel la calm, guvernul român a invitat pe cel maghiar - în termeni moderați - la încetarea agitațiilor șovine, la abținerea de la orice amestec în treburile interne ale României și la respectarea riguroasă a integrității ei teritoriale și a unității naționale a poporului român.

*

Încuviințarea guvernului român referitoare la ceremonia comemorativă indicată putea eventual să se explice ca un acord, din partea lui, la un gest de apropiere ungaro-română, presupunându-se că - la nivel diplomatic - o ținută de strictă urbanitate urma să fie observată de partea maghiară. Această încuviințare nu era însă justificată. Revoluția maghiară din Transilvania fusese, într-adevăr, prilejul «votării» de către o adunare ad-hoc compusă numai din Unguri, a anexiunii Transilvaniei la Ungaria, anexiune care se va înfăptui în 1867, cu o referință oficială expresă la actul «revoluționar» din 1848, și va fi urmată de un legitim protest românesc¹; pe de altă parte, se știe că Petöfi scrisese și versuri anti-românești. În orice caz, bunăvoința guvernului român s-a adeverit ulterior ingenuă. Pretinsul act de pietate al Ambasadorului Ungariei și exodul simultan a miilor de cetățeni unguri spre România neputând fi atribuite unei fortuite coincidențe, ele presupun existența unui obiectiv politic comun.

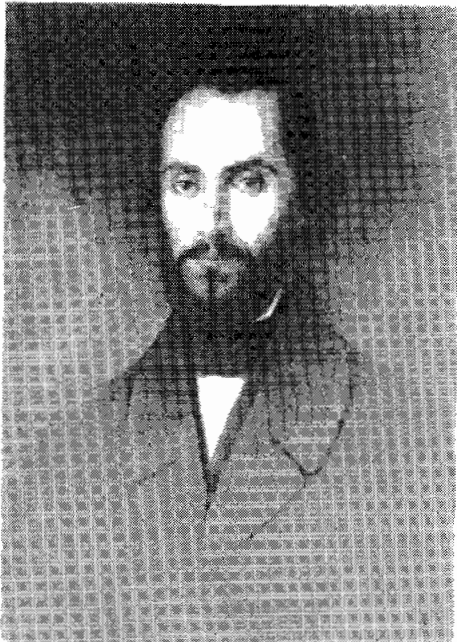
1. Obiectivele celor două revoluții, română și ungară, erau diferite: Românii luptau pentru drepturi naționale, înfierând secularele prigoniri ungurești, precum și împotriva intențiilor maghiare de a anexa Transilvania; pe câtă vreme revoluția maghiară a fost anti-dinastică, urmărind libertatea numai pentru Unguri, dar nu și pentru celelalte naționalități.

Nu trebuie să se uite că, în timpul revoluțiilor din Ardeal, «prefectul» (de legiune) Ion Buteanu (brațul drept al lui Avram Iancu) a fost spânzurat de ungurul Hatvani, în același timp cu un preot și doi săteni români. La fel, pastorul saxon Ștefan Ludovic Roth, care luase poziție pentru Români, fu împușcat de către Maghiari. Multe încercări serioase - unități contra unități - avură loc între Moți și Unguri, una dintre ele la Merișel, unde se distinse eroina Pelaghia Roșu și căzu ungurul Pál Vasvári.

Așa-zisele negocieri *paralele* purtate de Bălcescu și Alexandru Goleșcu cu Ungurii au fost infructuoase și curând abandonate, față de poziția intransigentă maghiară. Kossuth n-a «consimțit» să se intereseze de Români decât în ultima clipă, când victoria generalului rus Lüders era virtual asigurată. O «frăție revoluționară» româno-ungară a fost cu totul inexistentă.

Circumstanțele post-revoluționare din România și anumite ambiguități pre-electorale firești din acel moment pot să explice în oarecare măsură lipsa de suspiciune și de prevedere a organelor statale în jurul fenomenului expus. Dar, ca urmare la aceasta, câțiva Români au murit, mulți alții au fost răniți, mii și mii au asistat, în propria lor țară, la acte de barbarie și de umilire comise de străini.

Noua violență maghiară catapultează astăzi pe Români - ca de alte dăți în trecut - pe făgașul unei sumbre retrospectivă istorice, a cărei ultimă expresiune ea se vedește: iată așadar intensă și grosolana campanie anti-românească din ultimii 25 de ani și răpândirea de neadevăruri privind Europa dunăreană; iată neîntrerupta înșelătorie operată de zeci de organisme «patriotice» maghiare din Apus, demersurile lor frauduloase în sânul Congresului Statelor Unite și al Consiliului Europei; iată abuzurile din timpul Teritoriului Autonom Maghiar și pervertirea cu dinadinsul a relațiilor cu majoritatea populației țării; seria de sălbăticii în cursul celei de a doua liberări a Transilvaniei; uneltirile Budapestei pe lângă puterile Axei și teroarea de după diktatul de la Viena; revizionismul dintre cele două războaie mondiale; masacrele din 1918-1919 (măcelurile de la Beliș și de aiurea); respingerea programatică a minimalelor doleanțe românești și maghiarizarea forțată de la sfârșitul secolului al XIX-lea; Memorandumul, întemnițarea de la Seghedin și «teoria» lui Roesler; iată încă tristele realități de după dualism; iată boicotarea dietei cu majoritate românească din 1863-64; sacrificiile legiunilor lui Avram Iancu; nesocotirea suferințelor exprimate în «Supplex Libellus»; epopeea și supliciul lui Horia și a camarazilor săi; manevrele contra Unirii cu Roma și tentativele Reformei de dislocare a Bisericii Ortodoxe; «Aprobatele și Compilatele» pe urmele «Tripartitului» lui Verböczi; iată și cabalele și trădările în jurul operei lui Mihai Viteazul; iată bătălia de la

Nicolae Bălcescu

Avram Iancu

Baia; răscoala țărănească din 1437 și conspirația «Trium Nationum»; protestul lui Dragoș din Maramureș și inițiativa lui Bogdan; lupta de la Posada; colonizările în Transilvania și presiunea asupra cnezatelor române»; iată atacurile contra ducatului lui Gelu și iată, înfiorătoare, năvălirea în Europa a celor câteva triburi asiatice de *On-Guri* turcomanougrieni și, mai apoi, expansionismul acestora - denumiți *Mogiori* - înspre leagănul națiunii române, Dacia.

De-a lungul veacurilor se regăsește o oarbă animozitate a Ungurilor față de Românii autohtoni și majoritari, persecutarea lor sistematică în Ardeal, disgrațioasa supraștăpânire a înfumuratei oligarhii locale, sprijinindu-se - chiar în timpurile de supra-stăpânire otomană și austriacă - pe cele șapte păcate capitale ale maghiarimei din Transilvania (națiunile «admise» și cultele «recunoscute»). O revărsare continuă a unui val de ură fără margini.

La Târgu-Mureșul din pragul celui de al treilea mileniu, a răbufnit același ferment al implacabilei uri de la Bobâlna, Mesteacăn, Vidra și Alba-Iulia. Secole peste secole de răutate maghiară acumulată. Urișe și năstrușnice eforturi și uneltiri. Energii risipite spre a întreține, într-un târziu, hidoase vise de «revanșă» și viziuni de «răsbunare». O nelimitată perfidie, țesând, cu adevărat machiavelic, mașinații îndelung clocite, proiecte rumegate cu o morbidă încăpățănare.

*

Raportată la întreaga perioadă a prezenței Ungurilor în Europa, comportarea acestora acuză două volve distincte, separate de destrămarea statală din 1918, consfințită la Trianon: de-o parte ostentație și dispreț, de alta amărăciune și furie. De-o parte sute de ani de gigantice strădanii pentru a conferi fragmentarelor achiziții teritoriale, ulterioare așezării în Panonia, precum și ajustărilor de provincii datorate combinațiilor dinastice, un fundament demografic-național «absolutoriu»; iar de altă parte, decenii de încercări disperate de a reconstitui crăiasca nălucă a unei întinse țări false, populată - într-o proporție de 58,8%, după socotelile maghiare - de alte neamuri care și-au recâștigat apoi pentru totdeauna independența. Idee fixă, reconstituirea aceasta e urmărită în permanență, metodic și meticulos, vizând aceleași vechi conture ce mijesc în depărtări, îmbinând - s-ar zice - punctele cardinale cu înseși zodiile inter-siderale. O obsesie ce planează fantomatic peste umbrele indistinctelor gloate de altădată, de Italiani, Sloveni, Croați, Sârbi, Români, Cehi, Slovaci, Ruteni, Ucrainieni, Polonezi, Germani...

Asupra primei îndelungate faze istorice, Românii au așternut vălul iertării creștinești și înțelepte, dar, bineînțeles, nu pe acela al uitării. Nu se uită veacuri de persecuții și de crâncenă luptă pentru existență și afirmarea conștiinței naționale.

Inaugurând perioada a doua, intermediul inter-belic a fost epoca revizionismului și a urii propagande maghiare contestatate, care, denunțând imprudent o «arbitrară desmembrare» a Ungariei, negă contra evidenței existența drepturilor și libertăților minoritare larg acordate de regimul democratic din România, denigra poporul român, respingea amicalul său elan față de toți alogenii, și pregătea febril o apocaliptică «revanșă».

După diktatul de la Viena, în timp ce minoritatea maghiară continua să beneficieze în România de un tratament minoritar corect, fiind larg reprezentată în Parlamentul român și dispunând de mijloacele de afirmare individuală și colectivă, - în Ardealul de Nord Ungurii au aplicat o politică guvernamentală de teroare contra Românilor majoritari, politică marcată, timp de mai bine de patru ani, de ilegalități și abuzuri, internări în lagăre de concentrare, expulzări, devastări și distrugerii (numeroase biserici românești, printre multe

Ruinele bisericii din comuna Herculian, județul Covasna, devastă de Unguri

altele), torturi și atrocități, asasinat și masacre.

Când, după recucerirea Transilvaniei septentrionale, războiul luă sfârșit, regimul comunist - impus cu forța de Uniunea Sovietică, în România ca și în celelalte țări din Estul european - a căutat să capteze adevărul fără rezerve a Ungurilor la noua ideologie oficială; el le-a acordat nesăbuit privilegii diverse, încununată cu instituirea, în secuime, a unui mod de administrare autonom. Curând însă, în locul unei cooperări disciplinate cu cei ce îi copleșiseră cu un atât de generos și nemeritat dar, minoritarii maghiari s-au grăbit - de pe noul lor pedestal autonom - să instaureze un stat în stat, organizând un sabotaj național masiv, întreținând - într-o ambianță de șovinism extrem - o tensiune inter-etnică permanentă. Această atitudine de ostilitate împinsă la paroxism a condus, pe de-o parte la suprimarea regimului de autonomie, iar pe de alta - ca reacțiune - la exaltarea pe cale oficială - exaltare care a crezut a fi echilibrantă - a naționalismului român, fără însă ca drepturile propriu-zise ale minorităților să fi fost îngrădite.

Eșecul înregistrat pe planul instituțional prin abolirea autonomiei, ca și noul tumultuos hiper-naționalism rival impus din înalt ordin - efecte pe care de fapt le provocaseră ei înșiși - au fost crunt resimțite de Unguri. Se procedă atunci la o schimbare totală în conduita lor față de o stăpânire îndeobște execrată, adulată de ei anterior și care urma să fie de acum înainte teoretic nesocotită și pe sub mână unilateral contrată: reala tiranie generalizată a acesteia fu transformată într-o pretinsă opresiune îndreptată direct și exclusiv împotriva minorității maghiare, supusă - se trâmbea peste tot - desnaționalizării și genocidului. Pentru a sensibiliza opinia publică mondială în acest sens, Ungurii au amplificat și propaganda lor anti-românească, devenită mai mistificatoare ca oricând.

Revoluția română din decembrie 1989 i-a privat însă pe neașteptate - la Budapesta, ca și în Ardeal - de ceea ce se metamorfozase într-un comod cal de bătaie, un leitmotiv aproape credibil pentru Occidentali, în ciuda vacuității sale. Și-atunci, de pe aceeași platformă a

*Imagine
din timpul
evenimentelor
de la Tg. Mureș
din martie 1990.
Cel căzut
între tâlhari
este Român.*

vechii lor pasiuni - *ura* - ei au improvizat *primul* episod al unui nou scenariu: *sketch*-ul de la Târgu-Mureș. Atenți însă - ca întotdeauna, dar în felul lor - de a contrabalansa vehemența-i rebarbativă cu o undă de angelism, Ungurii se manifestau curând în Apus, prin vocea ministrului lor al Afacșilor străine. Ziarul *Le Figaro* din Paris publica, într-adevăr, la 7 iunie 1990, un interviu al acestuia, în cursul căruia i se punea și următoarea întrebare: «Cum vedeți relațiile Dvs cu România relativ la chestiunea minorităților? Ce drepturi mai poate să formuleze Budapesta asupra Transilvaniei?». Răspunsul fu acesta: «Noi vom respecta toate tratatele internaționale, și înainte de toate tratatele de pace. Nu avem nici o revendicare teritorială față de oricine ar fi. Dar, avem obligația de a ajuta minoritatea maghiară să-și preserveze identitatea. Ungurii din România ar trebui să beneficieze de drepturi care continuă să le fie refuzate. Frontierele ar trebui să fie mai permeabile».

O politică «diversificată», prin urmare, întreținând un confortabil echivoc: ceea ce e operat în practică de executanți este infirmat de gestionari în teorie. Un circuit alternativ ce se vrea abil. De la Președinția Consiliului de Miniștri din Budapesta la Ministerul de Externe ungar, și de la acesta la reprezentanța diplomatică maghiară din București și la câțiva impiegați de primării din secuime - altfel zis pe un larg arc de cerc unghuresc - dreptul ginților își vede astfel sacrosanctele dispoziții oscilând, șerpuint, nu după cum s-a stabilit odată pentru totdeauna și nici după cum bate vântul, ci după cum vântul va trebui în sfârșit să bată: la unison cu inimile hermetic căptușite cu ură ale «adevăraților» maghiari.

Din ziua următoare semnării Tratatului de la Trianon până mai ieri la Târgu-Mureș, Ungurii prezintă, în calitatea lor de vajnici clienți itineranți, un parcurs în zig-zag: de la Mussolini la Hitler și de la Führer la Stalin. Două chinuite performanțe maghiare au fost înregistrate în acest răstimp, în circumstanțe turburi și cu sprijinul a personajii îndoielnice. Două performanțe echivalând ambele, în ultim resort, cu derute scump plătite: câțiva ani de tragedie națională în Ardealul de Nord (grație naziștilor), câțiva alții de caricatură națională în arcul carpatic (cu concursul comuniștilor).

În prezent, după atâtea eforturi sterile și două lamentabile naufragii, Ungurii încearcă din nou să deslușească promisiunea unei «izbâni» extatice; dibuind o performanță viitoare în gestație - și cotind acum spre Bruxelles și Strasbourg - ei își întetesc activitatea național-politică, în funcție, desigur, de nealteratele lor coordonate de bază: un romantism de carnaval impregnând noianul prejudecăților, axiomatica întâietate a maghiarimei și insociabilitatea sa, primatul ficțiunilor paralel denaturării realității, misticismul național și menținerea cu orice preț a caracterului exploziv al «problemei» minoritare. Cu astfel de puncte de reazim, Maghiarii se lasă tot mai euforizați de anumite aparente perspective ale procesului de integrare europeană. Nu s-ar zice oare că aceste anunțuri un dialog direct între administrațiile locale și autoritatea supremă, marginalizând guvernul național? «Problema» minorității maghiare din România n-ar putea era să-și găsească astfel treptat soluțiile sale optime în afara intervenției guvernului de la București? Și-apoi, dispariția frontierelor, libertatea de circulație și de stabilire pe toată întinderea Comunității, nu deschid ele posibilități nesperate? În plus, protecțiunea minorităților pare că va constitui - după anumite indicii - o problemă-cheie în lumea de mâine. În sfârșit, pestrița efervescență naționalistă ce se propagă în partea de Est a Continentului - veleitățile de autonomie, regionalizare, secesiune și independență - sunt de bun augur, prevestind poate helvetizarea zonelor multinaționale, printre care se înscrie - nu este așa? - și Transilvania.

Întreg acest eșafodaj de speculații apare iluzoriu. Europa e pe cale de a fi construită printr-un proces pragmatic desfășurat pe etape. Instituțiile europene sunt presupuse a interveni «acolo unde necesitatea se va impune, și numai acolo». Este hazardat, la stadiul experi-

mental actual, de a face predicțiuni asupra evoluției diverselor sectoare ale Comunității Europene. Sunt de înregistrat totuși, pentru moment, ca fiind simptomatice: quasi-distanțarea britanică referitoare la uniunea politică propriu-zisă, anumite reticențe de ordin practic - chiar tardive - privitoare la uniunea monetară și lipsa de unanimitate în jurul chestiunii capitale a securității continentale.

În ce privește regionalizarea, ea poate să nu reprezinte în fapt nimic mai mult decât o formă remaniată a descentralizării administrative. Din punct de vedere tehnic, ceea ce s-a numit «subsidiaritatea» instituțională subliniază grija repartizării judicioase a competențelor între Comunitate și statele membre. Edificarea comunitară zisă «cu geometrie variabilă» prevede chiar reatribuirea ocazională în beneficiul statelor a anumitor competențe afectate inițial la «centru». Pe de altă parte, dispozițiile comunitare esențiale (atunci când - arareori - ele au fost edictate) nu sunt încă toate înscrise în legislațiile naționale. În sfârșit, în cadrul unei cooperări permanente între Parlamentul European și parlamentele naționale, acestea din urmă își vor exercita controlul asupra organelor comunitare.

O analiză amănunțită a mecanismelor (existente și ipotetice) ale Comunității pune într-o lumină convingătoare improbabilitatea unei orientări spre nesocotirea totală a voințelor statelor membre. O rătăcire într-un deșert al supranaționalității apare exclusă. Chiar dacă principiul transferului de suveranitate ar fi până la urmă acceptat în unanimitate, el ar fi probabil corectat de acela al salvagărdării sectoriale a «intereselor naționale *vitale*», principiu care este încă în vigoare. De notat, de asemenea, conceptul de bază al egalității între toate statele membre. Nu e excesiv să se presupună că dreptul de liberă stabilire ar fi și el reglementat la adăpostul acestor remarcabile bariere de protecție. Indiferent de «arhitectura» sa finală, de «confederație a patriilor» sau de stat federal, ar fi un non-sens dacă Europa articulată ar evoca satelizarea statelor membre într-un bufon raport de subordonare a acestora față de o colectivitate cu puteri discreționare, pe care o constituiesc în totală libertate ele-însele... (O singură rezervă: dacă Europa unită s-ar transforma într-o «casă comună» incluzând Uniunea Sovietică, - ecuația absurdului fiind astfel admisă, în urma gravelor neajunsuri ce ar prinde rădăcină - cele mai dramatice consecințe ar deveni posibile).

În domeniul drepturilor minorităților, tendința de super-protecție a lor a fost frenată în cursul lucrărilor preparatorii. S-a stabilit anume - printre altele - că revendicările minoritarilor nu pot pune în cauză integritatea teritorială și interesele superioare ale statului ai căror cetățeni sunt. S-au precizat, de asemenea, natura și limitele drepturilor și libertăților minoritare; acestea cuprind exclusiv: libera utilizare a limbii materne și libertatea de afirmare și dezvoltare a caracterului etnic, a patrimoniului cultural și a tradițiilor specifice. Contrapartea acestor drepturi și libertăți - care justifică și echilibrează exercițiul lor - cuprinde *lealitatea* minoritarilor față de stat și *respectul* față de populația majoritară, în comportarea și acțiunile lor. În această ordine de idei, a mai fost respinsă teoria deductivă a denunțării apriorice, de către minoritari, a unui pretins imperialism latent al națiunii majoritare și a unei pretinse opresiuni «automatice» a statului național, - denunțare fără demonstrație, pe singura bază a regulii de inferență.

Mirajul european - considerat fără motiv ca o conjunctură internațională favorabilă lor - incită deci pe Unguri - în mod regretabil - să se avânte înspre o probabilă nouă derută, cu inevitabilele sale noi ravagii. În acest context și după *sketch*-ul de la Târgu-Mureș, s-a semnalat de curând o altă revelatoare peripeție complementară, tot la Paris. În cursul vizitei făcute Președintelui Republicii Franceze la 22 iunie 90, Primul Ministru ungar a cerut acestuia să «exercite presiuni» asupra României, în vederea respectării drepturilor omului. În ziua următoare, afirmând că pentru poporul maghiar independența Ungariei și problema

minoritară sunt situate la același nivel, el a mai declarat revistei pariziene «Figaro-Magazine»: «Dacă Europa de Est nu s-ar trezi pentru a se stabili din punct de vedere politic, ideea europeană ar deveni un eșec». Independența Ungariei și edificarea Europei ar fi deci direct legate între ele, stabilizarea (bazinului dunărean) și chestiunea minorității etnice (maghiare) formând, după Budapesta - în sensul propriilor sale concepții, desigur - un tot indisolubil.

Complexul lui Chantecler tinde să reapară; în noua sa versiune, acesta ar fi un fel de bătrân cocoș de pe Pustă, care ar mai crede că el singur, prin răgușitul său cântec din zori de zi, permite soarelui să răsară.

*

Desmembrarea purificatoare a Marii Ungarii a fost omologată pe plan mondial în 1920. Crearea statului cehoslovac, structurarea Iugoslaviei în jurul Serbiei și reîntregirea poporului român, nu au putut să fie disjuncte de consecințele teritoriale ale principiului autodeterminării naționale. Noile frontiere fiind stabilite pe această bază, un anumit număr de minoritari maghiari au rămas în interiorul statelor limitrofe Ungariei; ei se cifrează în prezent la 0,6 milioane în Cehoslovacia, 1,7 milioane în România și 0,5 milioane în Iugoslavia. Recriminările Budapestei de după Trianon cuprind deopotrivă cele trei state, dar efortul său principal se concentrează, pe cât de stăruitor pe atât de răuvoitor, asupra României.

Este profund dureros, desigur, pentru orice popor de a fi nevoit să mențină în afara frontierelor țării sale un important număr de naționali. În ce privește însă grupul ungar din România, el este arhipelizat, exceptând blocul secuiesc care, fiind situat în centrul țării, nu se află în contact nemijlocit cu grosul poporului maghiar. O soluție practică radicală - respectând precumpănitoarele interese, aspirații și voință ale populației majoritare - nu e deci lesne de conceput, spre a suprima condiția minoritară a celor în cauză.

Abordând astfel domeniul aritmeticei minoritare, se constată că numărul minoritarilor unguri din România nu este - judecând obiectiv - exorbitant. Asupra unei populații de 23 milioane, Românii totalizau în 1980 89,1% (astăzi probabil 90%, iar în cazul realipirii Basarabiei 92%), față de 7,7% Unguri (5,9% în cazul precitat) și 1,5% Germani.

Cu titlu indicativ se reamintește că Francezii nu ating în Franța decât 83% alături de 9% minoritari propriu-ziși și 7% străini. Cele șapte limbi minoritare (alsaciana, basca, bretona, catalana, corsicana, flamanda și provensala) sunt predate în școli numai la cerere, totdeauna paralel cu franceza obligatorie. Nici o altă limbă, în afara francezei, nu este, sub nici o formă, oficială. În Marea-Britanie Englezii acuză 81% din populație, față de 18,6% minoritari, dintre care Scoțieni 9,6%, Irlandezi 4,2%, Gali 1,8%. În Statele-Unite se găsesc 12% negri (care nu reclamă drepturi minoritare, ci drepturi civice), 7% Hispanici (singurii care au revendicări propriu-zis minoritare, pentru o mai justă reprezentare politică și pentru programe școlare bilingve) și 1,5% asiatici; li se adaugă 17% așa-ziși «etnici», imigranți europeni (mai ales Italieni și Polonezi) care nu au fost încă asimilați. Rămân deci Americani «puri» doar 62,5%.

Aceste trei state occidentale au, deci, fiecare mai mulți minoritari decât are România, fără ca prezența alogenilor să pună probleme propriu-zise. Excepția o constituie Irlandezii și Bascii (în Spania), care au adoptat formula acțiunii teroriste; nici unul din aceste două grupuri nu atinge 3%, dar sunt ambele situate în bloc și geografic la marginea țărilor respective.

În opoziție așa-zicând cu cazurile menționate se află Cehoslovacia și Iugoslavia. Prima numără 65% Cehi, iar restul minoritari, dintre care mai bine de 30 % Slovaci. Iar în a doua

«minoritarii» întrec 60% din populație (22% Croați, 8% Sloveni, etc.), față de 39,7% Sârbi. Aceste două exemple pun în evidență necesitatea unei soluții cu caracter instituțional, și anume federalizarea, dealtminteri efectiv aplicată. Belgia și Canada sunt alte exemple de aceeași natură, dar prezentând fiecare doar două grupuri respectiv etnice și lingvistice (Waloni - Flamazi, Anglofoni - Francofoni din Quebec). În Spania, în sfârșit, unde Spaniolii sunt în număr de 72,8%, minoritățile fiind reprezentate de Catalani (16,4%), Galițieni (8,2%), Basci (2,3%)..., se aplică, din cauza terorismului basc și a puternicei presiuni catalane, un sistem generalizat de autonomii provinciale (19 la număr, cuprinzând și districtul Madrid și teritoriile africane); create pentru a banaliza regimul autonom, structurile corespunzătoare sunt mai mult nominale și oarecum atonice, cu excepțiile deci a Catalaniei și a Țării Basce, care vizează ambele independența, pe baza forței lor numerice, a etnicității lor unitare și a situației lor periferice.

În lumina celor expuse, efortul Ungurilor de a include «cazul» minorității lor (în special a celei din România) în lotul naționalităților «în fierbere» în Europa Orientală nu are șorți de reușită, fiind lipsit de indispensabila sa motivație esențială.

*

Minoritatea maghiară din România neîntrunind nici una din condițiile necesare pentru stabilirea, în ce o privește, a unui regim național-minoritar distinct, ea are dreptul de a beneficia, în cadrele statului, de un tratament riguros identic aceluia acordat populației majoritare; în plus, îi revin, în totalitatea lor, drepturile minoritare proprii a-i asigura prezervarea și libera dezvoltare a identității sale etnice.

Sensul și limitele acestor drepturi speciale nu sunt elastice, ele nu pot fi interpretate după vederi și concepții extrinseci. Drepturile minoritare sunt și rămân strict conforme doctrinei și necesităților impuse de stabilitatea statului, armonia socială și bunăstarea și progresul populației sale integrale.

Deopotrivă ca și în Franța, Anglia și Statele-Unite - unde procesul minorităților etnice este așadar superior aceluia din România - nu poate fi vorba nici în această țară, de utilizarea oficială a limbii maghiare sau de bilingvism sub orice formă, și nici de instituții de învățământ și de cultură total separate. Interdicțiunile corespunzătoare sunt dictate de interesele naționale superioare și de prim rang ale poporului român, care atinge nouă zecimi din masa totală a locuitorilor țării.

Exercițiul drepturilor minorității maghiare va fi îndeplinit cu onestitate și corectitudine, în deplină lealitate față de stat și în respectul poporului român. Fanteziile de ordin rațional, capriciile și utopiile minoritare sunt desigur eliminate în numele - cel puțin - al solidarității cetățenești. Pe această bază și în orice caz, dreptul de legitimă apărare a majorității și a statului este irecuzabil. Minoritarilor maghiari li se cere astfel o prestațiune de maturitate individuală și colectivă, care nu este excepțională; ea însumează și reprezintă spiritul civic, a cărui manifestare nu poate fi în nici un caz unilaterală, statul și poporul român fiind presupuși a-l observa scrupulos în prealabil.

În raporturile reciproce româno-ungare neexistând vreun conflict de interese, o opoziție între cele două comunități nu poate fi decât artificială. Pe de altă parte, pe cât este el de demn de admirație și de laudă, elanul patriotic nu justifică orice; el își are limitele sale, la fel cu libertatea, totdeauna îngrădită de aceea a celorlalți. Omenirea evoluează într-o lume de complementaritate, de interdependență și de interacțiune; refuzul de a o recunoaște e o profundă eroare. Pentru Români, cazul minorității maghiare din țara lor se prezintă în mod

principal sub acest aspect.

În România nu există o *problemă* minoritară sau maghiară, ci doar o *chestiune* maghiară, adică un subiect de examinat. În lipsa de problemă, nu se vor căuta soluții. Dealtminteri, o invitație la «sentimente mai bune» ar rămâne fără urmare, cum s-a întâmplat nu o dată în trecut. O punere în gardă cominatorie ar însemna a coborî la același nivel, introducând în mod inoportun, împreună cu spiritul polemic, bătaia invectivelor și a replicilor înveninate. Dialogul este lipsit de obiect, căci nu se poate lua poziție undeva la mijloc între adevăr și neadevăr; un compromis este în speță de negândit.

Scandaloasele evenimente de la Târgu-Mureș, biata mascaradă înjghebată acolo de Unguri, au desvăluit o dată mai mult straniul fenomen psiho-socio-politic pe care în constituie *chestiunea maghiară*. Atâta timp cât acest teribil handicap va mai dăinui în universul lăuntric al poporului ungar, multiplele calități și merite ale acestuia - pe care Românii știu să le aprecieze - nu vor putea fi puse cu adevărat în întreaga lor valoare. *Chestiunea maghiară dăunează numai Maghiarilor*. În așteptarea revirimentului ce se impune, statul român va continua să asigure - ca în anii post-trianonici - respectul drepturilor minoritarilor săi unguri; într-o ambianță de acum înainte mai fermă, mai senină, fără complexe deplasate, slăbiciuni sau complezențe. Regimul democratic român va dispune de forța morală, autoritatea și mijloacele necesare, pentru a neutraliza instantaneu și în cea mai perfecă legalitate, orice altă întreprindere tentativă de a înfățișa ca lumină, întunerecul.

Adevărul de partea Domnului Pordea

A R R Ê T

=====

de la Cour d'Appel de Pau (Pyrénées-Atlantiques),

Audience publique du 27 Sept. 1990

(Résumé)

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

Au Nom du Peuple Français :

- Lorsque le procès en diffamation contre le 'Times' et Jon Swain fut intenté par M. G.A.Pordea à Londres le 20 janvier 1986, la caution exigée de 1.000 Livres fut règlementairement déposée...
- Déclare le point de vue de M.Pordea bien fondé, déboute le 'Times' (et Jon Swain) de toutes ses demandes (y compris celle d'exequatur), le condamne à payer à M.Pordea la somme de 10.000 F et à supporter tous les dépens .

CINE A PRACTICAT GENOCIDUL CULTURAL

OCTAVIAN CĂPĂȚÂNĂ

Conform recensământului din 1900 din Imperiul Habsburgic (*Enciclopedia Română*, Sibiu, 1904), în partea administrată de Ungaria trăiau mai multe naționalități care împărtășeau mai multe confesiuni religioase, după cum se prezintă mai jos:

8.651.520 Maghiar	8.198.497 catolici
2.799.559 Români	2.427.232 reformați
2.002.165 Slovaci	2.199.195 ortodocși
1.999.060 Germani	1.841.272 greco-catolici
437.737 Sârbi	1.258.860 luterani
424.774 Ruteni	838.162 mozaici
191.432 Croați	13.486 alte confesiuni
338.008 alte neamuri	

Examinând cu atenție datele de mai sus, se impun două observații principale:

1. Numărul ortodocșilor și greco-catolicilor este de 4.040.467, în timp ce numărul Românilor, Rutenilor și Sârbilor, singurii care împărtășeau ritul grec (ortodox) este de numai 3.661.070. Diferența de 379.397 reprezintă pe cei maghiarizați din rândurile Românilor, Sârbilor și Rutenilor, dar care și-au păstrat religia.

2. În rândul Maghiarilor sunt trecuți însă și Israelii în număr de cel puțin 838.162.

Ceea ce înseamnă că în «Ungaria milenară» existau 7.433.961 Maghiari, adică maximum maximorum 44% din total. Cum procesul de maghiarizare a Șvabilor, Sașilor, Românilor, Slovacilor, Cehilor, Sârbilor, Țiganilor începuse cu mult înainte de 1900, este evident că în acest procent de 44 % Maghiari mai existau o bună parte de nemaghiari. Este foarte important de reținut că maghiarizarea prin școală, biserică, armată, administrație publică, justiție, viață economică și prin forță, șantaj și ultraj nu s-a referit numai la Români, ci a afectat deopotrivă sau mai vârtos pe Șvabi, Slovaci, Evrei și Țigani. Cuantumul acestei părți maghiarizate deja la 1900 poate fi stabilit, dar nu ușor. Până la stabilirea acestui cuantum, pe baze științifice, ne mulțumim să afirmăm că la 1900 erau cel mult 44 % Maghiari. Procesul de maghiarizare este confirmat și de evoluția școlilor din Ungaria între 1871 și 1910, după datele Institutului ungar de statistică:

Școli	1871	1890	1900
maghiare	5.818	8.994	10.325
române	2.878	2.582	2157
germane	1.232	674	383
sârbe	2.547	312	135

În Ungaria, după Conferința de la Trianon trăiau aproximativ 1.000.000 Germani (13 la sută), 800.000 Evrei (10,5 la sută) și aproximativ 170.000 (2,2 la sută) Români, iar Ruteni 130.000 (1,7 la sută) (R. Sorban, *Fantasma Imperiului Ungar și Casa Europei*, 1990).

În sârșit, procesul de maghiarizare a continuat și după Trianon cu aceeași eficiență. Ziarul «Pesti Hirlap» afirmă la 7 martie 1934 că numărul maghiarizărilor a atins cifra de 100.000 pe an. Astfel, în numai un deceniu, 1920-1930, numărul Germanilor scade de la

551.211 la 478.630, al Slovacilor de la 141.882 la 104.819, al Sârbo-Croaților de la 1.500 la 996. Cifrele absolute nu sunt de luat în serios, ele sunt în mod tradițional ungar mult diminuate; trebuie reținută doar dinamica procesului de maghiarizare pe de o parte, iar pe de altă parte că acest proces de maghiarizare nu exclude nici o minoritate, indiferent de nivelul de civilizație atins. Din Lexikonul *Knaurs* (1940) aflăm că în Ungaria mai sunt 600.000 de Germani și 700.000 de Ruteni. Deci 700.000 de Ruteni în 1940 și nu 996 în 1930 și 600.000 Germani în 1940 și nu 478.630 în 1930, cum afirmă «Pesti Hirlap». Aceste diferențe provin din complexul maghiar de minoritate în propria țară.

Care este numărul real al Românilor rămași în Ungaria după Trianon?

În fine, să vedem care este situația minorităților din Ungaria după cel de al doilea război mondial. Ca și în celelalte cazuri luate în discuție, recensământul din 1900 și primul după Trianon, ne folosim doar de surse maghiare, după cum e și firesc.

Iată că Kovago Laszlo în lucrarea «Kisebbség - nemzetiség - Kossuth könyvkiadó» (Budapesta, 1977), arată că în primul recensământ după cel de al doilea război mondial în Ungaria se mai aflau 10,4% minoritari. După același autor, în 1970, în Ungaria mai existau 1,5% minoritari. Și aici iese în evidență dinamica procesului de maghiarizare. Evident, valorile absolute nu pot fi luate în considerare decât ca o dovadă în plus a stilului ungar tradițional din domeniul statisticilor. Acest lucru este confirmat și în Almanahul Fischer 90, care menționează existența a circa 6% nemaghiari în Ungaria.

Întrucât date maghiare ne lipsesc, ne folosim de un Almanah Fischer 83, care arată că în Ungaria mai trăiesc 37.000 de Români, dar sunt 40.000 de ortodocși și 500.000 de greco-catolici. Deci, se poate aprecia că astăzi, pe lângă cei care mai au curajul să se recunoască Români, câteva zeci de mii, mai există încă un număr de câteva sute de mii care, chiar dacă nu se mai recunosc a fi Români, îi trădează ca atare religia. În 1990, conducerea Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria a apreciat că ar fi bucurăoasă dacă ar mai avea să se recunoască 25.000 dintre ei ca Români. Fapt consemnat și în ultimul Almanah Fischer 90. Deci în numai 7 ani în Ungaria «frățescă» (fostă comunistă) comunitatea română a pierdut 30% din membrii ei. Presiunile psihologice asupra comunității românești din Ungaria, cu toate că acum este practic dispărută, continuă. Căminului liceului N. Bălcescu din Gyula i s-au spart geamurile și firma, bisericii ortodoxe i se sparg, de asemenea, geamurile, i se afumă pereții, îi sunt pângărite ușile și pereții exteriori, pe care sunt pictate cu galben semnele anticristului. În fiecare dimineață, mica comunitate românească se trezește cu groază în suflet la gândul unor noi «atenții civilizatoare» maghiare.

Dintr-o conferință de presă a Forumului Democrat Maghiar, ținută la Seghedin, aflăm că s-a pus problema «*reabilitării sistemului învățământului în limba maternă, care acum 30 de ani a fost destrămat*», fără nici un rezultat, deocamdată. Într-adevăr, în Ungaria, ținută în brațe de oameni politici din Occident, nu există nici măcar grădinițe în limba maternă a minoritarilor. În Ungaria există numai grădinițe în care se desfășoară două activități în limba română pe săptămână. Se discută să se treacă totuși la trei-patru activități în limba română, în grădinițe. Majoritatea elevilor români din clasa I învață limba română după metoda predării limbilor străine. Nu există practic învățământ liceal în limba română, întrucât la liceul N. Bălcescu din Gyula (care n-are nici el firmă), se asigură predarea în limba maternă doar a limbii și literaturii române. Evident că nu există nici un echilibru și nici o asemănare cu situația minoritarilor maghiari din România. Dar iată ce afirmă un german din Ungaria în ziarul «*Neue Zeitung*»: «După cum se știe, Germanii din România vorbesc excelent limba germană, ceea ce nu se poate afirma despre Germanii din Ungaria. Aici există multe generații care n-au învățat la școală nici un cuvânt german» sau, referindu-se la școlile germane «care lipsesc în Ungaria cea liberală, dar care în România, chiar și în vremea dictaturii lui

Ceaușescu, existau».

Pe data de 7 septembrie 1990 s-a desfășurat un congres extraordinar al Românilor din Ungaria. La ce bun, dacă comunitatea românească este practic anihilată, dacă doctrina ungarismului, operantă și ofensivă azi, nu acceptă pe Români, Slovaci, Germani, Evrei decât dacă s-au maghiarizat?

Toate datele furnizate de-a lungul timpului de statisticile maghiare sunt falsificate în mod grosolan de obsesia minorității. Rotunjirea procentului populației maghiare este remarcată, de altfel, de foarte mulți istorici germani care s-au ocupat de problema minorităților din Ungaria. În fine, toate statisticile maghiare sunt amendabile în sensul observațiilor făcute la început. Dacă ne luăm după observațiile lui Walter Kreuzahler din 5 aprilie 1990, în urma recensământului efectuat la începutul anului 1990, s-a ajuns până acolo încât autoritățile maghiare nici nu mai publică date asupra minorităților. Pudoare? Jenă? Tonul triumfal din 1934 din ziarul «Pesti Hirlap» prin care se anunța maghiarizarea a 100.000 de Germani, Slovaci și Români nu mai merge azi?

Această pudoare să fie concesiă făcută lui Mitterand, lui Baker, pentru că au fost mandatați de aceștia să conducă Confederația statelor est-europene, ca fiind cei mai «democrați»? Dar poate că prelucrarea datelor cere mai mult timp. Să mai așteptăm. Oricum, noi știm că dacă sporul natural al minorităților în Ungaria ar fi egal cu al Ungurilor ar trebui să mai avem în Ungaria 1.391.000 Germani, 236.470 de Români, 180.083 Ruteni și să nu-i uităm pe cei 500.000 de greco-catolici de azi, care numai etnici maghiari nu pot fi.

Dacă ținem, cont și de studiile lui Ștefan Manciulea despre Românii din Câmpia Tisei (*Elementul românesc în Câmpia Tisei*, Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj, vol. IX, 1928/29), ne vom da seama că, din punct de vedere etnic, cifra de 736.000 Români este total justificată, este un minimum minimorum. De altfel, după cum arată și Milton Lehrer în documentata și concisa sa carte *Ardealul pământ românesc* (Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989), granița etnică dintre România și Ungaria trasată chiar de slovacul maghiarizat Kossuth în exil este mai la vest de actuala graniță. De asemenea, experții francezi și englezi pentru Conferința de pace din 1920, au stabilit linia de demarcație etnică mai la vest de actuala graniță. Știm din interviul dlui dr. Rosen Moses că din Ardealul de Nord Ungaria horthystă a trimis la Auschwitz peste 150.000 de Evrei, dar nu știm cum au evoluat cei 800.000 de Evrei (10,5% aflați în Ungaria după pacea de la Trianon, câți au fost siliți să ajungă asemenea coreligionarilor lor ardeleni la Auschwitz, câți s-au salvat devenind «buni» Maghiari? Ce s-a întâmplat cu Slovacia rămași în Ungaria? Este celebră aserțiunea lansată în școlile maghiare ale Slovacilor în perioada de fervoare a maghiarizării că copiii trebuie să învețe ungurește, întrucât Dumnezeu nu știe decât ungurește.

În același Almanah Fischer 83 sunt trecuți 130.000 de Slovaci. Dar, în Bekescsaba, care era un orașel slovac înainte cu 70 de ani, astăzi nu se mai aude decât câte un «Bună ziua» în slovacă, între bătrâni sau între cunoștințe foarte bune.

Iată câteva întrebări la care trebuie să răspundă Ungaria astăzi. Răspunsuri care să nu facă obiectul unor tranzacții politice murdare cu Germania, Cehoslovacia, România, Iugoslavia și Austria.

În ceea ce ne privește, considerăm că guvernul român are datoria morală să ia în serios această problemă și să se consulte permanent cu guvernul slovac, austriac și german.

L'EUROPE SANS RIDEAU

C. MICHAEL-TITUS

La libération des pays est-européens n'est en réalité que le commencement d'une autre période de l'histoire contemporaine de notre continent. La période de la division de l'Europe et du rideau de fer s'est terminée en apparence brusquement, mais en réalité cette fin n'a été possible que grâce à la «perestroïka» de Gorbatchev. Sans la certitude que l'Union Soviétique n'allait pas intervenir pour soutenir les régimes d'oppression qui portaient l'étiquette communiste en Europe, rien ne serait allé plus loin qu'une timide démonstration et ceci dans le meilleur des cas. Le fait que la «perestroïka» est une formule conçue pour sauver l'Union Soviétique n'a pas empêché qu'en Europe elle eût plus d'effet indirectement qu'elle n'a eu directement jusqu'ici dans le pays auquel elle a été destinée.

Appeler les événements des pays est-européens «libération» c'est peut-être un peu romantique et beaucoup plus optimiste que la réalité ne le permet. Ces événements ont été l'écroulement du communisme et si à la direction de ces pays il n'y a plus de communisme, leur situation morale, sociale et économique n'est pas moins celle subjuguée aux conditions du communisme pendant près d'un demi-siècle. Un pays n'est réellement libre que lorsqu'il jouit d'une économie à lui libre et lorsque ses conditions de vie sociale et morale, positives et moins positives, sont celles qui se sont créées sans contrainte et sans dogmatisme. Il est donc évident que les pays est-européens n'ont fait que commencer le long chemin tortueux, rocailleux et inconnu, de la liberté proprement dite.

Tous les pays connaissent à présent le même dilemme fondamental; l'ouverture immédiate vers une économie de marché, sans conditions et sans restrictions, ou, l'ouverture vers une économie de marché dans un rythme correspondant à la formation des cadres nécessaires et avec une vitesse qui tiendrait compte du fait qu'il faut avant tout, éviter autant que possible, de graves contradictions et des effondrements sociaux. Le reste, les spéculations politiques, les nuances de «centre», de «gauche» ou de «droite», «chrétiennes» ou «libérales», n'ont aucune importance parce qu'elles n'ont pas de vraies significations dans la situation présente de ces pays. Cela sera encore vrai pour plusieurs années à venir.

Une ouverture immédiate, totale et inconditionnée, vers une économie de marché serait sinon mortelle, pour tout pays est-européen, du moins catastrophique de tous les points de vue, mais surtout du point de vue social et, bien entendu, moral. Il n'est pas besoin d'être expert économique pour pouvoir s'imaginer les conséquences d'une pareille ouverture dans un pays sans cadres appropriés pour l'industrie et le commerce, sans possesseurs autochtones de capital et sans une politique économique nationale à la base. Il serait inévitable que dans ce cas la politique économique du pays serait conçue par les investisseurs et les prêteurs étrangers qui auraient, évidemment, besoin de protéger leur capital et s'assurer de la rentabilité continue. Au nom de la démocratie et d'une soi-disant libération, un pays dans cette situation serait transformé en territoire d'investissement et d'affaires, avec les conséquences que l'on connaît déjà, car nous avons des exemples dans le tiers monde.

Alternativement, l'ouverture vers une économie de marché serait conçue comme une évolution normale qui s'accomplirait au fur et à mesure que des cadres nationaux compétents seraient formés et que le capital investi serait avant tout, mis au service de l'avenir du pays. Dans chaque domaine de production et d'investissement l'intérêt national à long terme serait la première considération. Ayant de tels principes fondamentaux, l'économie

d'un pays arriverait dans quelques années à se trouver à la base d'une démocratie réelle, réintégrée dans l'Europe à proprement parler, et non pas une sorte de colonie moderne qui serait différente des anciennes colonies seulement par le fait que les maîtres seraient trusts internationaux au lieu de puissances coloniales.

Cette deuxième formule est beaucoup plus difficile et, bien entendu, elle exclut totalement l'exploitation ou l'aventure financière venant de l'intérieur ou de l'extérieur. Les pays qui l'adopteraient auraient besoin, non pas de la charité de l'Occident mais de sa coopération pour la formation des cadres, pour la modernisation de l'équipement industriel et technologique dans tous les domaines et d'un appui scientifique et moral quant à la possibilité de définir une vraie économie nationale et bien ouverte vers les dimensions européennes. Pour cela, des experts occidentaux devraient être temporairement mis à la disposition des pays concernés et, en même temps, un programme européen universitaire et professionnel devrait être élaboré ensemble avec les pays est-européens pour la formation des cadres et des spécialistes nécessaires pour que le système économique soit national de ce point de vue.

Ce sont, évidemment, des rêves, car si nous nous souvenons combien peu l'Occident a été ému ou concerné pendant les décennies d'horreur et de ténèbres, il est bien difficile de croire maintenant que le même Occident serait autrement disposé. Il fut un temps quand l'Occident condamnait la violation des droits de l'homme dans les pays qui ne risquaient pas de déstabiliser sa sécurité et son bien-être, mais il continuait à avoir des relations normales et faisait du commerce substantiel avec l'Union Soviétique de ce temps-là, alors que l'on savait que ce n'était qu'à cause du danger de son intervention pouvait l'oppression exister et se maintenir dans les pays est-européens.

Il y a une différence entre encourager et même appuyer jusqu'à la pratique directe, la charité pour les pays de l'Est, les aider même avec des crédits dans des conditions acceptables et considérer ces pays comme étant partie de l'Europe, de notre Europe. Si l'attitude de l'Occident change et ces pays sont considérés comme partie de l'Europe dévastée par un cataclysme politico-social, il s'agirait alors d'un sentiment de devoir non pas envers les gouvernements de ces pays, mais envers les êtres humains, les cent quarante millions d'Européens que nous devons ramener dans l'Europe au sens moral du mot, au sens politique, économique et technique. Seulement dans ces conditions morales pourrait l'Occident accomplir son devoir de refaire l'unité de la civilisation européenne en traitant donc ces pays comme ce qu'ils sont: une partie de l'Europe qui sort d'un vaste camp de concentration, camp dont les effets dégradants de tous les points de vue, sont et resteront encore avec cette partie du continent pour un certain temps.

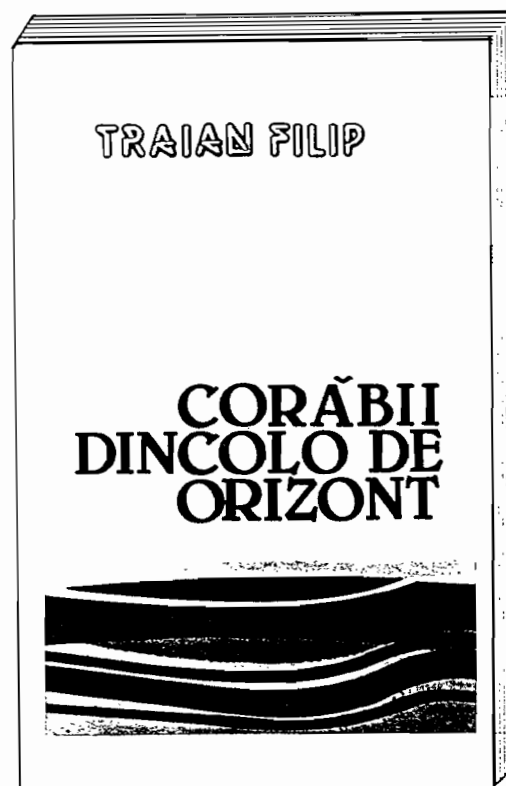
C'est l'attitude de l'Occident qui déterminera la durée de ces effets. Donner de l'argent sous la forme d'investissement ou de prêts toujours nécessairement avantageux à celui qui le donne, n'est pas la solution. L'argent est nécessaire, mais il sera particulièrement utile seulement dans la mesure où il sera mis à contribuer à la régénération du pays respectif, à son retour dans le contexte de la civilisation européenne, pour devenir encore une fois un pays européen à part égale. En d'autres mots, il ne faut pas que le rideau de fer soit remplacé par un rideau d'argent. Il faut que l'Europe reste libre de pareilles frontières de haine, de pauvreté et d'humiliation.

Il reste un espoir: l'esprit qui continue à se développer en Europe à cause de la Communauté Européenne aboutira peut-être, à une nouvelle conception de civilisation, basée surtout sur l'idée de solidarité européenne. Cela pourrait nous permettre de passer de l'Europe des patries à l'Europe des nations, plus près de l'unité proprement dite et plus près de ce que sera la route vers l'avenir, route que nous devons préparer pour les générations futures.

DESTINE EXEMPLARE ALE EMIGRAȚIEI

PETRU POANTĂ

Prozatorul Traian Filip, cu o anume notorietate în anii '70, dar al cărui destin european ulterior nu-l mai cunosc decât vag și din auzite, a publicat în 1985 o carte fundamentală despre o bună parte a elitei emigrației românești. Este vorba despre *Corăbii dincolo de orizont* (Editura Nagard, Roma), o panoramă parțială, prima de acest fel, a culturii și a câtorva personalități aflate în afara granițelor țării. Calitatea ei de pionierat constă în coerența viziunii, axată pe cel puțin două idei esențiale: «...cultura română din străinătate a depășit faza accidentului individual și se manifestă ca fenomen colectiv» și «istoria literaturii române de peste hotare face corp comun cu literatura din țară și presupune durată și cantitate, număr și putere». E nevoie, desigur, de unele precizări și nuanțări, multe făcute, de altfel, de Traian Filip în studiul introductiv *Literatura și psihologia emigrației*, însă în condițiile în care situația din România (a Estului în genere) nu promitea deloc răsturnările de astăzi. Pentru o integrare firească, rezonabilă, a literaturii emigrației, de pildă, ar fi de stabilit mai întâi criteriile de valorizare a ei. Nu se poate ignora faptul că multe cărți au fost privilegiate pentru ideologia lor anti-comunistă, având o funcție precisă, politică, dar circumstanțială. Odată cu dispariția unor fenomene vizate direct, precum și a unui anumit orizont de așteptare al cititorului, ele rămân simple documente, unele teribile, e adevărat, însă valorizarea lor propriu-zisă va avea, probabil, aparența unei nedreptăți. Nu se pot pune pe același plan bunăoară *Ora 25* (Virgil Gheorghiu) sau *Dumnezeu s-a născut în exil* (Vintilă Horia) cu *Fenomenul Pitești* (Virgil Ierunca). Apoi, ceea ce s-a produs dincolo nu este în mod automat superior literaturii scrise în țară. Mediocritatea și veleitarismul funcționează indiferent de prezența

sau absența presiunii politicului.

O altă problemă delicată rămâne aceea a limbii în care a fost scrisă această literatură. Dacă un roman precum *Noaptea de sânziene* (Mircea Eliade) îl putem adjudeca necondiționat, ar fi, poate, imprudent de procedat în același fel cu *Dumnezeu s-a născut în exil*, cel mai cunoscut roman al vreunui emigrant român (a obținut și premiul Goncourt), alături de *Ora 25*. E posibil, pe de altă parte, în cazul scriitorilor care trăiesc, să fim nevoiți să menajăm niște orgolii provocate de diversele animozități esistente între ei. Diaspora românească nu a fost dintre cele mai omogene...

Să revenim la cartea lui Traian Filip. «Autorul acestei cărți a dorit să facă un roman scris de propriile sale personaje», citim într-o prezentare de pe coperta a patra și, într-adevăr, avem de-a face cu un discurs extrem de incitant, amestec de senzațional (trasee existențiale ale unor destine excepționale, procese dramatice etc.) și pitoresc (evocarea unor locuri sau interioare), de idei și sentimente. Scriitorul este, deopotrivă, reporter, eseist și prozator. Personajele sunt surprinse în mediile lor de existență, de obicei spații solitare dar securizante, unele exorbitante, nu neapărat prin luxul confortului cât prin ambianța saturată de intelectualitate. E o lume a excepției, excesivă parcă și ireală în, totuși, normalitatea ei spirituală, în preajma căreia, dincolo de admirație, te ispițește o alarmantă întrebare: ce ar fi devenit acești oameni dacă nu ar fi reușit să plece la timp? Și, derivând din aceasta, o alta, disperată: sunt singurii care meritau privilegierea de către destin? Dar important acum e altceva: existența însăși a acestor mari personalități în care spiritualitatea românească s-a animat plenar. Apar în volumul de față: N. Baci, Silviu Crăciunaș, Radu Florescu, Vintilă Horia, Angelo Moretta (sau Dan Petrașincu), Gregor von Rezzori, Anghel Rugină, Remus Tzincoca, G. Uscătescu; mai sunt inserate ultimul discurs (în apărare) din procesul lui Mircea Cancicov și fragmente din memoriile inedite ale lui Horia Hulubei, înregistrate la București (fermecătoare prin oralitatea ușor arhaică și rafinată a limbajului). Cum sugeram deja, tehnica de lucru a lui Traian Filip e o combinație între descripția și comentariile sale și mărturisirile celor intervievați, cu preponderența acestora din urmă. Cititorul are astfel posibilitatea să pătrundă cât de cât în intimitatea unor individualități prodigioase, universaliste, deși nu chiar copleșite de glorie, spirite eminamente constructive, având în comun cel puțin o obsesie revelatoare: profunda nostalgie a originilor.

Figura emblematică rămâne, desigur, George Uscătescu, deși ocupă un spațiu des-

GEORGE USCĂTESCU

LUCEAFĂRUL: LA UN CENTENAR

(poem dramatic în proză)

D

MADRID 1989

tul de modest în economia cărții. El este, într-un fel, un *centru*, reprezintă însăși ideea de coerență culturală a emigrației noastre (fiind și singurul publicat în țară după al doilea război). Între altele, Uscătescu e inițiatorul și arhitectul celei mai consistente publicații a exilului românesc, *Destin*, precum și posesorul unei biblioteci cvasi-complete cuprinzând operele celor peste trei sute de scriitori activi în afara granițelor (asta acum vreo șase-șapte ani). Într-o atare perspectivă, să reținem un principiu ferment («poate paradoxal», zice autorul) al demersului său: «...fenomenul exilului și al emigrației, ca atare, în realitate nu există»; «...elementele române de cultură de peste hotare constituie pe măsura autenticității lor nu simple mănunchiuri sau individualități deplasate din spațiul lor normal de creație în spirit, ci adevărate frânturi de Țară, reprezentând întreg universul românesc, am putea spune un fel de monade de viață și cultură românească». Iar, în altă ordine: «Însă am avut o obsesie cu totul specială, încă de când

**THE
LOST
FOOTSTEPS**

**SILVIU
CRACIUNAS**

eram tânăr. O obsesie românească, ca să zică așa. Am avut impresia din tinerețe că românul nu se pretează la efortul continuu și îndelungat. Mă refer la creatorul român, în mod curent. Nu i se întâmplă acest lucru lui Eminescu(...). În schimb, această limitare, care

nu e numai cantitativă, există în perspectiva românească la un geniu ca Brâncuși sau ca Barbu. Aspirația la titanice, care au avut-o mari creatori ca Dostoievski, ca Balzac, ca Picasso, mi s-a părut întotdeauna că n-a intrat în valențele românești».

Fiecare capitol etalează biografii exemplare și performanțe singulare, încercând, parcă, să modifice imaginea penuriei de «aspirație la titanism». Sigur, cel mai îndreptățit s-o contrazică ar fi fost Mircea Eliade, dar nu-i mai puțin adevărat că oameni ca R. Tzincoca, S. Crăciunaș sau G. Uscătescu au atât germenii unei «nebunii» creatoare cât și obsesia efortului. Iată-l, de exemplu, pe S. Crăciunaș, după o tinerețe dramatic-aventuroasă, retras în solitudinea de la Mijas-Malaga, într-un veritabil bârlog faustic, elaborând legile concordanței și contradicției universale. Teoriile sale despre univers (origine, desfășurare) aplicate la mecanismele societății, cu inducția unui mesianism al conducătorului luminat, fundamentate pe meditație dar și pe cercetările recente de bio-fizică, astro-fizică etc., au ceva din patetismul liric, ușor exaltat, al ultimilor mari vizionari ai secolului. Teleologia sa: «ieșirea totală din sfera de atracție a gravitației terestre» a omului, cu spiritul său.

**ELENCO COMPLETO
DELLE PUBBLICAZIONI NAGARD**

Continua dal numero precedente

EMINESCU MIHAI, *Il desiderio senza margini*, pp. 100, 1 ed. 1989, in italiano, lire 9.000

ENESCO GEORGE, *Contrepoint dans le miroir*, pp. 85, 1 ed. 1988, in francese, lire 10.000

FENEYSS., *Ungaria revizionistă*, pp. 175, 1 ed. 1978, in romeno, lire 7.000

FERENC GOROF, *Extra Hungariam non est vita ...*, pp. 186, 1 ed. 1983, in romeno, lire 7.000

FILIP TRAIAN, *Falsificatorii de imagini*, pp. 426, 1 ed. 1979, in romeno, lire 29.000

FILIP TRAIAN, *Safari, on the Way to Kilimangiaro*, pp. 295, 1 ed. 1984, in inglese, lire 19.000

FILIP TRAIAN, *Corăbii dincolo de orizont*, pp. 435, 1 ed. 1985, in romeno, lire 25.000

FILIP TRAIAN, *Il subconscio di Venezia*, pp. 583, 1 ed. 1986, in italiano, lire 32.000

FLORESCU RADU, *100 Years of American-Romanian Relations*, pp. 157, 1 ed. 1982, in inglese, lire 9.000

GEORGIEV VLADIMIR I., *La lingua e l'origine degli Etruschi*, pp. 134, 1 ed. 1979, in italiano, lire 10.000

GIURESCU COSTANTIN C., *A.M. Lazarev: a counterfeiter of history*, pp. 53, 1 ed. 1976, in inglese e francese, lire 5.000

HITCHINS KEITH, *Studies on Romanian National Consciousness*, pp. 261, 1 ed. 1983, in inglese, lire 18.000

- IORDANES, Getica,**
 pp. 201, 1 ed. 1986, testo latino con traduzione romena a fronte,
 lire 16.000
- LOUYS PIERRE, Le canzoni di Bilitide,**
 pp. 134, 1 ed. 1977, in italiano, lire 9.000
- LUPU OCTAVIAN, Bemerkungen zur Lage der Rumänen in
 der Bukowina während der Habsburgischen Herrschaft,**
 pp. 48, 1 ed. 1980, in tedesco, lire 4.000
- MALITA MIRCEA, Oro grigio,**
 pp. 169, 1 ed. 1977, in italiano, lire 12.000
- NEGRISOLI ALDO, Accostamento alla psiche,**
 pp. 164, 1 ed. 1989, in italiano, 15.000
- MIULESCU NICOLAE, Da Ksa, God's Country,**
 pp. 94, 1 ed. 1975, in inglese, lire 7.000
- MORIGLIONI DRAGAN TERESA MARIA, Poemi,**
 pp. 128, 1 ed. 1973, testo italiano con traduzione romena, lire
 10.000
- MORIGLIONI DRAGAN TERESA MARIA, Ameba o stella,**
 pp. 84, 1 ed. 1977, testo italiano con traduzione romena, lire 7.000
- MORIGLIONI DRAGAN TERESA MARIA, Essere poeta,**
 pp. 82, 1 ed. 1979, in italiano, lire 7.000
- MURARIU DRAGAN CORNELIA, Rădăcini,**
 pp. 296, 1 ed. 1981, in romeno, lire 22.000
- POENARU EMIL, La colonna di Traiano e Decebal,**
 pp. 188, 1 ed. 1981, in italiano, lire 11.000
- RUFFINI MARIO, Aspetti della cultura religiosa ortodossa
 romena medievale (secoli XIV - XVIII),**
 pp. 250, 1 ed. 1980, in italiano, lire 14.000
- SEVERINI FRANCESCO, Ieremia Valahul,**
 pp. 168, 1 ed. 1982, in romeno, lire 14.000
- SOMESANU ION, Redesteaptă-te, Române,**
 pp. 148, 1 ed. 1978, in romeno, lire 9.000
- TELKESSIMON, How to become a Hungarian. The artificial re-
 production of a people,**
 pp. 132, 1 ed. 1977, in inglese e francese, lire 9.000
- TAUTU ALOIS L., Dionisie Românul,**
 pp. 56, 1 ed. 1978, in romeno, lire 4.000
- VISINE FRANCOIS, L'Europe: quel destin?,**
 pp. 230, 1 ed. 1977, in francese, lire 15.000
- DRAGAN G.C., DE HABSBURG O., PONS M., RANDA A.,
 WOLF F., Aurel C. Popovici,**
 pp. 139, 1 ed. 1977, in francese e tedesco, lire 8.000

CUPRINSUL REVISTEI EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC PE ANUL 1990

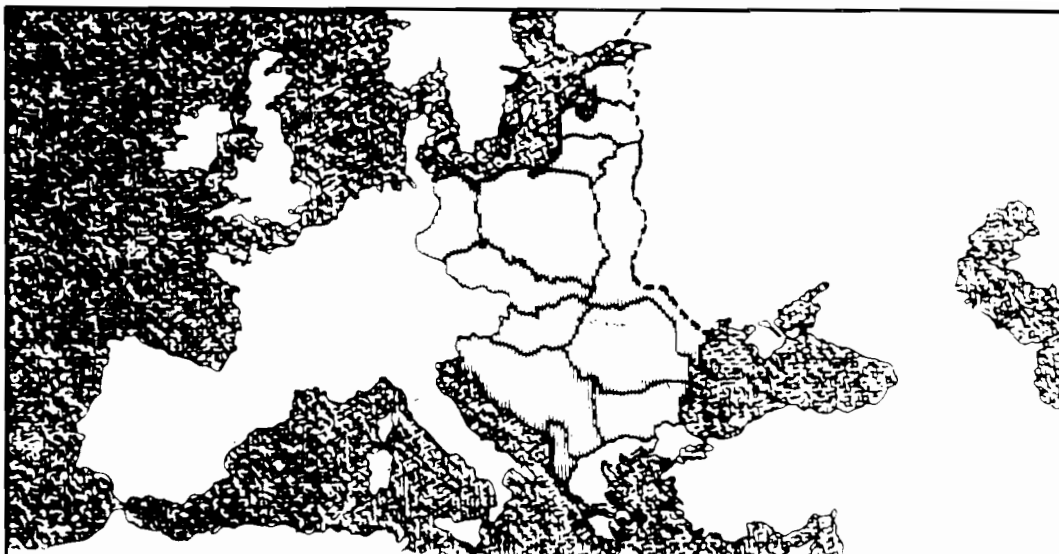
- ANDRONESCU, Șerban,**
 - Ipoteze plauzibile. Comentarii la volumul III Antonescu n. 211, p. 10
- ANGHEL, Paul,**
 - Păltiniș - ultimul moment Noica n. 220, p. 8
- ARTENIE, Tudor,**
 - Groază, ură și sânge la Târgu-Mureș n. 213, p. 13
- B. A.,**
 - Nicolae Iorga legionar? n. 213, p. 22
 - Regele și Constituția n. 214, p. 25
 - Un nor în pantaloni n. 215, p. 30
- BACIU, Nicolae,**
 - Churchill's War n. 220, p. 10
- BAFFI, M.,**
 - Consonanțe spirituale româno-italiene - interviu n. 219, p. 20
- BANTAȘ, prof. Andrei,**
 - Gânduri despre Eminescu și Shakespeare n. 211, p. 2

BĂDESCU, T. V., - Speranțe ale muzicii românești - De vorbă cu globe-trotter-ul Mihai Loază	n. 213, p. 23 n. 220, p. 18
BUICAN, Al., - Tirania celui slab asupra celui puternic	n. 216, p. 18
CALAFETEANU, dr. Ion, - Revizionismul horthist și România	n. 216, p. 4
CĂPĂȚĂNĂ, Octavian, - Cine a practicat genocidul cultural	n. 222, p. 12
CHIRIAC, Alexandru, - Dicționar al membrilor Sfatului Țării din Chișinău	n. 211, p. 21; n. 220, p. 21; n. 221, p. 16
CEAUȘESCU, Nicolae, - «Am dat ordin să se tragă». Stenograma teleconferinței din 17 dec. 1989	n. 212, p. 12
CEAUȘI. SCU; Nicu, - «Trageți fără somație»	n. 212, p. 15
CHIUZBĂIAN, Gabriel Iosif, - Consonanțe spirituale româno italiene - Convorbire cu prof. M. Baffi	n. 219, p. 20
CISMAȘ, Ioan, - Continuitate și stabilitate în studiu	n. 214, p. 20
CÎMPEANU, Radu, (cu Domokos Geza), - Declarație comună	n. 214, p. 24
COJA, Ioan, - Părerii în chestiunea minorităților naționale	n. 213, p. 1
COMNEN, N. P., - Le bolchévisme en Hongrie	n. 217-218, p. 47
CROITOR, Irina ș.a., - Memoriu despre evenimentele petrecute în județul Harghita	n. 214, p. 18
DANCIU, Ștefan, - Memoriu despre evenimentele petrecute în județul Harghita	n. 214, p. 18
DEL CONTE, prof. Rosa, - Il Centro Valota un titolo d'onore?	n. 216, p. 21
DESSART, prof. Francis, - L'avenir européen de la Roumanie	n. 219, p. 10
DRĂGAN, J. C., - Europa, l'Est e la Russia - Trianon	n. 211, p. 1 n. 217-218, p. 1
GÂDEI, Radu, - Dorim înfrățirea cu o școală italiană	n. 221, p. 22
GdL., - Un treno di libri per la Romania - Una grande storia della cultura romena	n. 215, p. 31 n. 216, p. 21

GEZA, Domokos (cu Radu Cîmpeanu), - Declarație comună	n. 214, p. 24
GORAN, N., - Un pumnal înfipt în inima țării. România după Diktatul de la Viena	n. 221, p. 8
GUVERNUL ROMÂNIEI, - Declarație (în legătură cu evenimentele din 15 martie 1990)	n. 213, p. 17
ILICA, Carolina, - Ardealul, Golgota noastră	n. 214, p. 22
MAGHERESCU, Lt.Col. George, - Mareșalul Antonescu și Marea Revoluție de eliberare - Personalitatea Mareșalului Ion Antonescu	n. 213, p. 19 n. 215, p. 8
MATCOVSCHI, Dumitru, - Basarabia (versuri)	n. 219, p. 11
MICHAEL-TITUS, C., - Etnie - diasporă - exil - Europa pe românește - Clasele sociale de totdeauna - După epoca supra-puterilor, Europa viitorului - Spre libertate: Un drum spinos; Studenții și libertatea; Unde este Biserica? - L'Europe sans rideau	n. 215, p. 1 n. 216, p. 1 n. 219, p. 17 n. 220, p. 1 n. 221, p. 1 n. 222, p. 15
MRUE, - România și Europa	n. 212, p. 1
MUSTAȚĂ, Constantin, - «Foaia noastră» din Pustă	n. 221, p. 15
NEGULESCU-CHIRICEANU, Domnica, - Calvarul Mariei Antonescu	n.211, p. 16
OANCEA, Ioan, - Memoriu despre evenimentele petrecute în județul Harghita	n. 214, p. 18
OSTAP, Wanda, - Le Programme Jeunesse pour l'Europe. - La Roumanie et le patrimoine de l'Humanité	n. 220, p. 17
PARLAMENTUL ROMÂNIEI, - Declarația la împlinirea a 50 de ani de la Dictatul de la Viena	n. 219, p. 8
PAVELESCU, Ion, - Ca «erou» al Revoluției române - Interviu cu dl Tökes Laszlo	n. 216, p. 9
PĂVĂLUCĂ, Nicolae, - Români și Secuii	n. 216, p. 13
PELIN, Mihai, - Insolita poveste a mașinii autospeciale Renault nr. U 67605 - Fără comunism ! - Nimic despre Arezzo - Dosarul Antonescu. Consecințele unui tip special de corupție	n. 211, p. 7 n. 212, p. 4 n. 216, p. 19 n. 221, p. 10
POANTĂ, Petru, - Destinele exemplare ale emigrației	n. 222, p. 17

PORDEA, Gustav, - Cauza românească și Tratatul de la Trianon - Cheștiunea maghiară	n. 217-218, p. 5 n. 222, p. 1
REDACTIA și nesemnat - «Acuzat Ceaușescu, ne-ați făcut sclavi». Procesul care a dat peste cap România - Politica trădării naționale. Poziția comuniștilor din România față de statutul Basarabiei și Bucovinei de Nord (1940-1943) - S-a stins biograful lui Antonescu - Novită editoriale: Accostamento alla Psyche - C. Drăgan, Cavaler al Republicii Italiene - Elenco completo della pubblicazioni Nagard - Cuprinsul revistei E.N.R. pe anul 1990	n.212, p.25 n. 212, p. 30 n. 215, p. 5 n. 216, p. 22 n. 220, p. 20 n. 221, p. 23; n. 222, p. 19 n. 222, p. 20
REGINATO, Enrico, - În lagărul de la Oranski - În românește de Mihai Pelin	n. 219, p. 12
ROMAN, dr. Viorel, - Conflictul milenar maghiaro-român din Transilvania - Românii la Congresele mondiale pentru studiul Europei Răsăritene	n. 219, p. 1 n. 220, p. 3
SAPORETTI, Giancarlo, - Gli Aristomanni all'Unesco - Editoria italiana in evoluzione	n. 215, p. 28 n. 216, p. 21
SÂNGEORZAN, Zaharia, - La verità, soltanto la verità	n. 214, p. 26
STOICESCU, Liliana, - Interviu cu dl Radu Ceontea - Interviu cu dl Domokos Geza	n. 213, p. 5 n. 213, p. 9
TĂNASE, Stelian, - Solstițiu însângerat la București	n. 212, p. 16
TĂTARU, prof. Ana, - Drepturile lingvistice ale omului	n. 216, p. 7
UNCU, ANTON, - Noi n-am uitat	n. 212, p. 10
VATRA ROMÂNEASCĂ și în legătură cu - În România Liberă egalitatea e principiu fundamental - Nu vrem lupte și vărsări de sânge - Apel - Adunarea din 8 februarie 1990 a Uniunii Vatra Românească - Statut al Uniunii Vatra Românească - Schimbarea numelor satelor	n. 214, p. 1 n. 214, p. 4 n. 214, p. 5 n. 214, p. 7 n. 214, p. 15 n. 214, p. 17
VERDEȘ, Delia, - Interviu cu dl Domokos Geza	n. 213, p. 9

Mulțumim autorilor pentru colaborare și așteptăm noi contribuții pentru revista noastră, pe adresa E.N.R., via Larga 11, Milano 20122, Italia.

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

Memorii

SUMARUL

Gustav A. Pordea, <i>Chestiunea maghiară</i>	1
Octavian Căpățână, <i>Cine a practicat genocidul cultural</i>	12
C. Michael-Titus, <i>L'Europe sans rideau</i>	15
Petru Poantă, <i>Destine exemplare ale emigrației</i>	17
<i>Elenco completo delle pubblicazioni Nagard (II)</i>	20
Redacția, <i>Cuprinsul revistei Europa și Neamul Românesc pe anul 1990</i>	21